

רשות ההגבלים העסקיים

נימוקי התנגדות הממונה על הגבלים עסקיים למיזוג בין חשבים - ה.פ.ס מידע

עסקי בע"מ לבין חשב מערכות מידע בע"מ

א. מבוא

ביום 24.5.2011 הגישו חשבים – ה.פ.ס מידע עסקי בע"מ (להלן: "חשבים") וחשב מערכות מידע בע"מ (להלן: "חשב"; חשב וחשבים יחד להלן: "הצדדים" או "החברות המתמזגות") הודעות מיזוג לפי סעיף 20 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק").

הודעות המיזוג הוגשו בגין עסקה שבמסגרתה רוכשת חשבים שתי תוכנות מחשב – תוכנת "חשב+" ותוכנת "עבודה+", לרבות ההתקשרויות, המוניטין, מערכות המחשוב ותוכנות נלוות הקשורות באופן ישיר לשני המוצרים הנ"ל (להלן: "עסקת המיזוג").

המיזוג הנו מיזוג אופקי בתחום המחשבוניים הפיננסיים והחשבונאיים, אשר אילו היה יוצא אל הפועל היה מחזק עוד יותר את מעמדה של חשבים, שהיא בעלת מונופולין בתחום עוד טרם המיזוג. מימוש של המיזוג מעלה חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות, ולפיכך החלטתי, לאחר שנטלתי את עצת הועדה לפטורים ולמיזוגים, להתנגד למיזוג מכוח סמכותי לפי סעיף 21 לחוק. על החלטתי זו הודעתי לחברות המתמזגות ביום 28 ביולי 2011.

להלן יפורטו עיקרי הטעמים המרכזיים להחלטתי.

המתודה לבדיקה של מיזוגים אופקיים פורטה לאחרונה בהרחבה במסגרת גילוי דעת העוסק בסוגיה זו.¹ נימוקים אלה יצעדו בשביל המתודולוגי שהותווה בגילוי הדעת.

ב. הצדדים למיזוג ועסקת המיזוג

חשבים עוסקת, בין השאר, באספקת שירותי מידע למגזר העסקי והציבורי בתחומים שונים, כגון: מיסוי, דיני עבודה, שכר, פנסיה ומידע משפטי. מידע זה מועבר ללקוחותיה באמצעות תוכנות ייעודיות, מרכז ייעוץ טלפוני ובאתר האינטרנט של החברה. בנוסף, החברה עוסקת בפיתוח מחשבוניים המאפשרים ללקוחותיה לבצע בעצמם חישובים פיננסיים שונים בתחומי שכר

¹ גילוי דעת 1/11 – הנחיות לניתוח תחרותי של מיזוגים אופקיים, 2011 **הגבלים עסקיים** 5001710.

והפרשות לפיצויים, הלוואות, אחזקת רכב, נסיעות עסקיות לחו"ל, חישובי הצמדה וריבית, שער חליפין, מדדים וכיו"ב. כמו כן מפעילה החברה מרכז ייעוץ טלפוני בתחום דיני העבודה ומערך של הדרכות והשתלמויות בתחומי הידע הנ"ל.

חשב מספקת גם היא מידע למגזר העסקי והציבורי, בתחומי שכר, פנסיה, עבודה ורכב, בעיקר באמצעות תוכנות וירחונים. בכלל זה, החברה מפתחת ומעניקה שירותים של תוכנות ייעודיות בתחום המחשבוני, המאפשרים ללקוחותיה לבצע חישובים פיננסיים שונים בתחומי שכר, הלוואות, ריביות, הצמדה, שער חליפין, מדדים, פנסיה, עבודה, אחזקת רכב, נסיעות עסקיות לחו"ל וכיו"ב. בתחום אחרון זה קיימת עיקר החפיפה בין חשב וחשבים.

במסגרת המיזוג, רוכשת חברת חשבים מחברת חשב שתי תוכנות – תוכנת "חשב+" ותוכנת "עבודה+", לרבות ההתקשרויות עם לקוחות, המוניטין, מערכות המחשוב ותוכנות נלוות הקשורות באופן ישיר לשני המוצרים הנ"ל.

ג. ניתוח סטטי – השוק הרלוונטי ונתחי השוק

1.ג מוצרי החברות המתמזגות

חשבים מפתחת, מוכרת ונותנת שירות לתוכנה הנקראת "כל נתון", ואילו חשב פועלת בצורה דומה עם תוכנה העונה לשם "חשב+" (שתי התוכנות יחד להלן: **"המוצרים"** או **"מוצרי החברות המתמזגות"**). המוצרים צרובים על גבי תקליטור, וכוללים עשרות מחשבוני המאפשרים ביצוע חישובים פיננסיים וחשבונאיים מסוגים רבים ושונים, עליהם עמדתי לעיל.

קהל היעד העיקרי של המוצרים הם רואי חשבון, יועצי מס, חשבי שכר ומנהלי כספים בחברות. ההתקשרות של הלקוחות עם מי מן החברות המתמזגות במוצרים אלו הינה, על-פי רוב, התקשרות למשך שנה.

בבסיסם של המוצרים עומדים מאגרי נתונים נרחבים אודות שיעורי ריביות, שערי מט"ח, מדדים שונים, נתוני מס, תעריפים שונים וכיו"ב, המאפשרים ללקוחות לבצע חישובים ארוכי טווח, ממועד כלשהו בעבר ועד למועד ביצוע החישוב או מועד אחר, בהתאם לצרכיהם. מאגרים אלו מתוחזקים על ידי הצדדים באופן שוטף (כל חברה, כמובן, ביחס למאגר שלה), ובכלל זה פועל צוות שירות האמון על איסוף הנתונים ועדכוןם (לרבות עדכון המחשבון הרלוונטי) באופן רציף, כל אימת שמתבצע בהם שינוי (בחקיקה, במסחר בבורסה וכדומה). החברות המתמזגות אף מעבירות ללקוחות עדכון (לרוב באמצעות דוא"ל) בדבר השינוי האמור. היבט זה נתפס כבעל חשיבות יתרה בעיני הלקוחות בשל הצורך הקיים אצלם לבצע חישובים מדויקים, אמינים ועדכניים עבור לקוחותיהם שלהם ועבור גורמים מולם הם עובדים.

בנוסף, המוצרים הנ"ל מאפשרים הפקת דו"חות ושמירת החישובים שבוצעו במרבית המחשבונים הכלולים בהם (לרבות, אפשרות ייצוא נתונים לקובץ אקסל), כך שהלקוחות יכולים לשוב לחישוב שביצעו בעבר ולשנות את החישוב על פי פרמטרים שונים. אף היבט זה הנו בעל חשיבות רבה בעיני הלקוחות. לא אחת לקוחות נדרשים לעדכן את החישובים שביצעו, כך שהאפשרות לשוב ולשנות חישוב שכבר בוצע חוסכת עבורם זמן רב.

לכל אחד משני המוצרים נלווה מרכז תמיכה, המספק ללקוחות הן שירות טכני (במקרה של תקלות) והן שירות הדרכה אודות שימוש מושכל במחשבונים וביצוע החישובים השונים.

מוצרי החברות המתמזגות דומים מאוד זה לזה.

2. תחליפים קרובים

חברת דטהפקס בע"מ (להלן: "דטהפקס") מציעה ללקוחותיה תוכנה בשם "דטה חישוב", הכוללת מגוון רחב של חישובים בתחומי שכר, מיסוי, הצמדה וריבית, הלוואות, השקעות וכו'. כמו כן, מציעה התוכנה של דטהפקס היסטוריית נתונים המשמשים לביצוע החישובים, יכולת שמירת חישובים, מרכז תמיכה ועדכונים שוטפים ורציפים של בסיסי הנתונים. בכך דומה "דטה חישוב" למוצרים של החברות המתמזגות.

עם זאת, הגם שתוכנת "דטה חישוב" זמינה ונרכשת גם כמוצר נפרד, היא נמכרת על פי רוב כחלק מחבילה רחבה יותר הנקראת "דטה נט", הכוללת אלמנטים נוספים כגון מאגר מידע משפטי בתחום דיני עבודה; טפסים וחוזים אקטיביים בתחום העבודה; ארגון ימי עיון בתחום יחסי עבודה ומרכז ייעוץ משפטי. כמו כן, "דטה חישוב" איננה עובדת באמצעות תקליטור אלא על גבי רשת האינטרנט.

יצוין, כי המיזוג נותח כאילו "דטה חישוב" מקיימת תחליפיות קרובה למוצרים של החברות המתמזגות, הגם שמדובר במוצר מבודל, הדומה למוצרים פחות מאשר הם דומים זה לזה.

מלבד דטהפקס, מציע גם אתר האינטרנט של חברת זולו טכנולוגיות בע"מ (בכתובת <http://www.zooloo.co.il>) מחשבונים פיננסיים וחשבונאיים. מדובר במחשבונים בהיקף, מגוון ומורכבות הדומה פונקציונאלית לאלו המצויים במוצרי החברות המתמזגות. עיקר לקוחותיו של מוצר זה מגיעים מקרב קהילת עורכי הדין, ומשך ההתקשרות עם האתר נע בין תקופות של חודש אחד לשנה.

יחד עם זאת, אתר זולו נחות בשני היבטים משמעותיים מהמוצרים המוצעים על ידי החברות המתמזגות – ראשית, הוא אינו מאפשר שמירת חישובים לעתיד (למעט במחשבון מס שבח מורחב), ושנית – הוא אינו מציע שירותי תמיכה. נוסף על הבדלים אלה, משיחות עם לקוחות

החברות המתמזגות עולה כי חלקם מייחסים אמינות נמוכה למדי למידע המופיע באתר זולו, ואחרים כלל אינם מכירים אותו.

לאור האמור לעיל, נלמד כי המוצר המוצע בתשלום על ידי אתר האינטרנט של חברת זולו הינו תחליף קרוב, אך נחות, למוצרי החברות המתמזגות.

3.ג תחליפים חלקיים

בחינת המיזוג העלתה כי ישנן חברות נוספות המציעות מוצרים בתשלום, אשר כוללים חלק מהמחשבוני שמוצעים על ידי החברות המתמזגות. חלקיות זו באה לידי ביטוי בעיקר בכך שהיקף המחשבוני המוצע בהם מצומצם יותר ומאגרי המידע וטבלאות הנתונים דלים יותר בהשוואה למוצרי החברות המתמזגות.

כך הם למשל המחשבוני המצויים באתר האינטרנט של חברת "נבו הוצאה לאור בע"מ" והמחשבוני המצויים בתוכנת "משערכת 32" של חברת "הוצאת עו"ד משה טרם בע"מ". שני אלה, למשל, מיועדים בראש ובראשונה לקהל יעד של עורכי דין, כאשר האחרונים נדרשים בעיקר לחישובי הצמדה וריבית ו/או חישובים מסוימים על פי התמחותם הספציפית (כגון מקרקעין או מסים). משכך אין הם מכילים את המגוון הרחב של המחשבוני והמידע המצוי במוצרים.

על-כן, מוצרים אלו אינם מהווים תחליפים קרובים למוצריהם של החברות המתמזגות, ולפיכך אין לכלול אותן במסגרת השוק הרלוונטי.

נמצא איפה כי השוק הרלוונטי הוא שוק התוכנות המספקות מחשבוני פיננסיים וחשבונאיים. בשוק זה פעילות החברות המתמזגות ודטהפקס. מטעמי זהירות אכלול בשוק גם את אתר זולו, אם כי קיים ספק, כאמור, בדבר וזאת נוכח פערים הקיימים בין המוצר המוצע על ידי זולו למוצרי החברות המתמזגות. נמצא אפוא כי המיזוג מוריד את מספר השחקנים בשוק הרלוונטי מארבעה לשלושה.

4.ג נתחי השוק והחשש התחרותי העולה מהמיזוג

נוכח הרצון להימנע מחשיפת סודות מסחריים של הצדדים למיזוג, כמו גם של צדדים שלישיים, אסתפק באמירה כי נתח השוק של חשבים עולה על מחצית עוד טרם המיזוג, וכי התוספת שבאה לו עקב המיזוג איננה זניחה. במאמר מוסגר אציין, כי נוכח הבידול בין מוצרי החברות המתמזגות לבין מוצרי השחקנים האחרים, התמקד הניתוח בחישוב נתחי השוק האמורים על בסיס כספי.

על-כן, צפוי המיזוג לחזק את הפירמה הדומיננטית – חשבים – וכתוצאה מן המיזוג עולה חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות בשני היבטים אפשריים: **ראשית**, הפעלת כוח חד-צדדי מצד החברה הממוזגת באמצעות העלאת מחירים או פגיעה באיכות. **שנית**, חששות הנוגעים לאפשרות ייצוב שיווי משקל מתואם בין החברות שנותרו בשוק, ובעיקר – החברה הממוזגת ודטהפקס.

אכן, כפי שצינתי, לחשבים מעמד מונופוליסטי בשוק עוד טרם המיזוג. יחד עם זאת, אין במעמדה של חשבים בשוק עובר למיזוג כדי להצדיק את חיזוקו באמצעות רכישה נוספת, אפילו מדובר ברכישה של חברה קטנה ממנה. כפי שקבע בית המשפט העליון בפרשה הנוגעת למיזוג של תנובה ומשחטת עוף הנגב:

"בית-הדין קבע, כי לא נתקיימה במקרה דנן פגיעה משמעותית בתחרות, בין היתר בשל העובדה, כי התחרות בענף הרלוונטי פגומה ולקויה ממילא, בין היתר עקב כוחה של המשיבה ועוצמתה, ולפיכך אין במיזוג המוצע אלא משום תוספת קטנה לריכוזיות גדולה. תוספת מעין זו, קבע בית-הדין, אינה מהווה "פגיעה משמעותית" בתחרות החופשית. קביעה זו, אין בידינו לקבל. משמעותה המעשית היא, כי גוף השולט בענף מסוים, או מהווה מרכיב דומיננטי בו, "חסין" מביקורת הממונה בשל כוח השוק הנתון בידי. מסקנה מעין זו עומדת בהתנגשות חזיתית עם מטרות דיני ההגבלים העסקיים, שעליהן עמדנו לעיל. אכן, סמכותו של הממונה והכוח המופקד בידי אינם אך למניעת שליטה בענף מסוים ככזו, אלא אף למניעת חיזוקה של שליטה קיימת, מקום שבו חיזוק זה יכול להביא לפגיעה משמעותית בתחרות. כך, לדוגמה, יכול שמיזוג מסוים לא יביא לעלייה משמעותית בריכוזיות בענף הרלוונטי – בשל הריכוזיות הגבוהה הקיימת בו ממילא ערב המיזוג אך תהא בכל זאת פגיעה משמעותית בתחרות עקב קיומם ויצירתם של מחסומי כניסה משמעותיים למתחרים חדשים, מחסומים שיקומו עקב חיזוקו של הכוח הדומיננטי בשוק, ולא דווקא עקב יצירתו של כוח מעין זה." ע"א 2247/95 **הממונה על הגבלים עסקיים נ' תנובה מרכז שיתוף לשיווק תוצרת חקלאית בע"מ**, פ"ד נב(5) 213, 238-239 (1998).

ד. ניתוח דינאמי

משעמדנו על החששות התחרותיים כפי שהם נלמדים מניתוח סטטי של המיזוג בין חשבים וחשב, יש לבחון האם קיים תרחיש דינאמי הצפוי בהסתברות מספקת להפיג את החששות הללו.

כניסה של שחקן חדש לשוק המחשבוניים הפיננסיים והחשבונאיים כרוכה בהשקעה כספית ראשונית, המיועדת בראש ובראשונה לפיתוח המחשבוניים ואיסוף הנתונים המשמשים כבסיס לביצוע החישובים. השקעה זו הוערכה על ידי מרבית השחקנים בלמעלה ממיליון שקלים חדשים, ולעתים במספר מיליוני שקלים חדשים.

לכך יש להוסיף את העובדה שמדובר בשוק שהיקפו קטן באופן יחסי. לאלמנט זה השפעה שלילית על הכדאיות הכלכלית של כניסת מתחרים חדשים לשוק. בהתאם, פרק הזמן הדרוש להחזר ההשקעה הוא ארוך מאד, עד כדי היעדר כדאיות כלכלית.

חוסר כדאיות זה משפיע גם על חברה קיימת, המציעה כיום מגוון מצומצם של מחשבוניים, בשעה שהיא שוקלת להרחיב את פעילותה בתחום, ובכך יש משום חסם התרחבות של כל אותם גופים שיש בידם כבר חלק קטן מהמחשבוניים המצויים במוצרים של החברות המתמזגות.

מלבד ההשקעה הראשונית האמורה נדרשת השקעה כספית שוטפת לצורך תחזוקתו של המוצר, הכוללת בעיקר את העלויות הכרוכות בעדכון הנתונים והפעלתו של מרכז תמיכה ושירות. עלויות

אלו, שהן בעיקרן עלויות פיתוח ועלויות הכשרה ושכר, הוערכו על ידי גורמים שונים כנכבדות ביחס לגודלו של השוק. חשוב לציין כי מדובר בעלויות רלוונטיות אף למי שיש ברשותו מספר מצומצם של מחשבוניס והוא מבקש להרחיב את פעילותו בתחום.

בנוסף, בחינת המיזוג העלתה כי זמן הפיתוח המוערך של המחשבוניס איננו מבוטל, ומהווה אף הוא חסם כניסה לשוק וחסם להתרחבות בו.

מעבר לכך, שחקן חדש בתחום ייאלץ להתמודד מול הקושי בגיוס לקוחות, אשר נובע, בין היתר, מהמוניטין הרב שצברו השחקנים הותיקים הפועלים בתחום מזה שנים רבות, ואף עניין זה יקשה על כניסתו לתחום. בהקשר זה עמדה אף חשבים עצמה על הקושי לגייס לקוחות חדשים, ומסרה כי הסיבה לרכישת חשב נעוצה בעיקר ברצון לזכות בלקוחותיה של חשב.

במסגרת דין ודברים שקיימה הרשות עם הצדדים למיזוג אגב בדיקתו, עלתה מצדם טענה נוספת, לפיה הלקוחות המשתמשים במוצרים מורגלים מאד לשימוש דווקא במוצר מסוים שאותו הם מכירים ואינם נוטים להחליפו בקלות במוצר אחר. טענה זו מבססת חסם כניסה נוסף והוא נאמנות גבוהה של לקוחות למוצר שאליו הם מורגלים, נאמנות שמשמעותה קושי מסוים לגייס לקוחות חדשים מצד נכנסים חדשים לשוק.

בחינת המיזוג העלתה אם כן, כי קיימים חסמי כניסה משמעותיים לפעילות בשוק הרלוונטי. חסמים אלו פחותים יותר עבור מי שיש ברשותו מגוון מצומצם של מחשבוניס ומבקש להרחיב את פעילותו בתחום, אולם הם קיימים בעיקרם גם כלפיו. במצב דברים זה מעלה הניתוח הדינאמי כי אין בנמצא תרחיש סביר להפגה של החששות התחרותיים שנוצרים עקב המיזוג.

ה. טענות הצדדים

במסגרת בדיקת המיזוג קיימה הרשות דין ודברים עם הצדדים למיזוג. עם ראשית התגבשות ההחלטה שלא לאשר את המיזוג קוים לצדדים שימוע, שבו הוצגו להם עיקר ממצאי הבדיקה וניתנה להם ההזדמנות להגיב לממצאים אלה. אתייחס להלן לכמה מן הטענות המרכזיות שהעלו הצדדים.

ה.1 אתרים חניניים

הצדדים למיזוג טענו כי מחשבוניס מן הסוג הקיים במוצרים מצויים בהישג יד ובחינם באתרי אינטרנט שונים, כגון אתר האינטרנט של בנק ישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רשות המסים, חברות ביטוח שונות, Ynet ועוד (להלן: "האתרים החניניים"). לטענתם מדובר במוצרים תחליפיים לשלהם.

דא עקא, בחינת הרשות העלתה כי למוצרים של החברות המתמזגות ערך מוסף משמעותי על אלה של האתרים החינמיים, הבא לידי ביטוי, בין השאר, בהיבטים הבאים :

- היקף ומגוון : מוצרי החברות המתמזגות כוללים מגוון רחב של מחשבוניים, בסיסי נתונים היסטוריים נרחבים, מאגרי מידע שונים וטבלאות נתונים נוספות, כאשר כולם מרוכזים "תחת קורת גג אחת". בהיבט זה מוצרים אלה חוסכים למשתמשים זמן עבודה רב ויקר. לכך יש להוסיף אף את השירותים הנלווים למוצרי החברות המתמזגות, כגון מרכז התמיכה, עדכון לקוחות בדבר שינוי בנתונים וכיו"ב. כל אלה אינם מצויים באתרים החינמיים.
- מורכבות החישובים : מוצרי החברות המתמזגות כוללים מחשבוניים רבים, המאפשרים ללקוחות לבצע חישובים מורכבים ומשולבים, המיועדים בעיקרם לאנשי מקצוע. זאת בשעה שבאתרים החינמיים החישובים הינם, על-פי רוב, חישובים בסיסיים המיועדים לאדם מן השורה.
- עדכונים ואמינות : לאור העדכונים השוטפים והרציפים במוצרי החברות המתמזגות, המוטמעים ישירות במחשבוניים, באפשרות הלקוחות להסתמך על תוצאות החישובים המבוצעים במוצרים אלה במהלך עבודתם היומיומית ולהציגם בפני גורמים שונים (לרבות, למשל, בתי משפט, כחלק מחוות דעת מומחה המוגשת במהלך הדיון). על-כן, מוצרי החברות המתמזגות נתפסים ככלי עבודה אמין בעיני הלקוחות. זאת, להבדיל מהאתרים החינמיים אשר לפחות חלקם אינם נתפסים ככאלה.
- אפשרות לשמירת תוצאות חישובים : כפי שצוין לעיל, ישנה חשיבות ניכרת בעיני הלקוחות לשמירת תוצאות החישובים, לרבות האפשרות להמשיך בביצוע חישוב מסוים מהנקודה בה עצרו, דבר אשר אינו אפשרי בחישובים המבוצעים באתרים החינמיים.

יתרונות אלה באים לידי ביטוי בנכונות של לקוחות לשלם (סכומים שאינם זניחים) עבור מוצרי החברות המתמזגות. בכך יש משום העדפה נגלית ברורה של הלקוחות ביחס לנבדלות המוצרים המצויים בשוק הרלוונטי, שכן האתרים החינמיים כשמים כן הם – בחינם, ואילו היתה בהם משום תחליפיות, לא כל שכן תחליפיות קרובה (שהיא הרלוונטית לענייננו), למוצרי החברות המתמזגות קשה לראות סיבה שביכולתה להצדיק תשלום כאמור.

ה.2 שוק קטן

החברות המתמזגות טענו כי השוק בו הן פועלות הוא שוק קטן, ואף היקפה של העסקה עצמה אינו משמעותי. משכך, אפילו היה המיזוג מעלה חשש תחרותי, הרי שמדובר בחשש שהוא בבחינת זוטי דברים, שאינם מצדיקים התנגדות למיזוג. אין בידי לקבל טענה זו.

משטר הפיקוח על מיזוגים בישראל מציע (בסעיף 17 לחוק) שלוש אלטרנטיבות המחייבות, כל אחת בפני עצמה, קבלת אישור הממונה למיזוג. אכן, אחת החלופות נוגעת למחזור המכירות של החברות המתמזגות (סעיף 17(א)(2)), אולם שתי החלופות האחרות נוגעות לנתחי השוק של הצדדים למיזוג. בכך הביע המחוקק את דעתו כי "מיזוגים קטנים" אינם צריכים לעבור מתחת לקרני המכ"מ של מערך הפיקוח על הגבלים עסקיים ואינם צריכים להיות מאושרים אך בשל גודלם (או קוטנם) של השווקים הרלוונטיים.

מרגע שהובא מיזוג לפתחו של הממונה בהתאם לחוק – עליו להיבחן לגופו. מרגע שנבדק ונמצא כי המיזוג מעלה חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות או בציבור, אינני רואה עצמי חופשי להתירו אך בשל היקף הפעילות הקטן כביכול של הצדדים לו.

ה. 3. יציאתה האפשרית של חשב מן השוק

חשב טענה כי אף ללא המיזוג צפויה היא להפסיק את פעילותה בשוק הרלוונטי בטווח הזמן הקרוב.² לפיכך, משגרעתה של חשב מן השוק צפויה להתרחש בין כה וכה, מיזוגה עם חשבים אינו טומן בחובו, כך על פי הטענה, פוטנציאל אנטי-תחרותי נוסף על זה שעתיד להתרחש ממילא. גם טענה זו לא אוכל לקבל.

דיני התחרות מכירים באפשרות לאשר מיזוג בין מתחרים אגב יציאה אפשרית של החברה הנמכרת מהשוק. זאת, במסגרת הדוקטרינה של חברה כושלת. אולם מדובר באפשרות תחומה וצרה, שלה תנאים ברורים ונוקשים.³ בין השאר, מחייבת הדוקטרינה בדיקה של זמינותם של רוכשים פוטנציאליים אחרים לחברה הנמכרת, אשר רכישתם את החברה לא צפויה להוביל לפגיעה תחרותית, או, למצער, לפגיעה מתונה יותר. מכל מקום, הצדדים לא טענו כי תנאי הדוקטרינה מתקיימים בעניינם, ואף בידי הרשות אינדיקציות ראשוניות לכך שהם אכן אינם מתקיימים.

בלא שימוש בדוקטרינת החברה הכושלת נותרה בפנינו אך כוונתם הנטענת של הבעלים לצאת מן השוק.

בעליה של חברה הפועלת בשוק מסוים רשאי, כמובן, להחליט לחדול מלהיות בעלים של חברה זו. אולם הוא אינו זכאי אגב כך ליהנות מפירותיה של מכירה שתוצאותיה מעלות חשש סביר לפגיעה משמעותית בתחרות.

² טענותיה של חשב לא היו עקביות בעניין מועד היציאה מן השוק, כמו גם וודאותה, וכן התייחסו רק לתחום הפעילות שאותו היא מבקשת למכור במסגרת מיזוג זה, ולהבדיל מתחומי פעילות אחרים שיש לחברה ושמיוזוג זה אינו נוגע להם.

³ להרחבה על הדוקטרינה ראו גילוי דעת 1/10 – דוקטרינת החברה הכושלת, 2010 הגבלים עסקיים 5001563.

ו. הערה לסיום וסוף דבר

המיוזוג בין חשב וחשבים צפוי להביא למצב בו יחזק מעמדה הדומיננטי ממילא של חשבים בשוק המחשבוניים הפיננסיים והחשבונאיים. זאת, כאשר בשוק נותרת מתחרה משמעותית אחת בלבד. בכך יש כדי להעלות חששות להפעלת כוח שוק חד צדדי, כמו גם לייצוב שיווי משקל מתואם.

נוכח דברים אלה מצווה אני על פי דין להתנגד למיוזוג, וכך נהגתי.

בשולי הדברים אעיר כי בתחום פעילות נוסף בו קיימת חפיפה בין הצדדים והכלול במיוזוג – תחום מחשבוני שכר ומידע בתחום העבודה – לא נמצא כי המיוזוג מעלה חשש תחרותי משמעותי, וזאת בעיקר נוכח נתח השוק שבו אוחדת חשב בתחום. יחד עם זאת, על פי הצדדים למיוזוג, עיקרה של העסקה מצוי בתחום המחשבוניים הפיננסיים והחשבונאיים ולכן לא מצאתי לנכון לאשר את חלקו של המיוזוג הנוגע לתחום העבודה בלבד. ככל שהצדדים יביעו עניין במכירת תחום העבודה בלבד הם מוזמנים לשוב ולפנות בעניין לרשות ההגבלים העסקיים.

החלטה זו נתונה לערר בפני בית הדין להגבלים עסקיים, בהתאם להוראות סעיף 22 לחוק ההגבלים העסקיים.

פרופ' דיויד גילה

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ז' באב תשע"א

7 באוגוסט 2011